

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ

Циклова комісія викладачів природничих дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

О.Б. Жильцов

« 01 » _____ 2015 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Анатомія

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузі знань _____ 0102 «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини»
(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____ 5.01020101 Фізичне виховання
(шифр і назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення _____ Університетський коледж
(назва інституту, факультету, відділення)

Київ – 2015 рік

Робоча програма Анатомія для студентів
галузь знань 0102 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини
спеціальністю 5.01020101 Фізичне виховання

Розробники Рожко Аліна Іванівна
викладач циклової комісії природничих дисциплін
Університетського коледжу Київського університету
імені Бориса Грінченка

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії в природничих дисциплін

Протокол від «25» серпня 2015 р. № 1

Голова циклової комісії (Глухенька Л.М.)

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом, структура типова

Заступник директора

з навчальної роботи (С.І. Дем'яненко)

Заступник директор

з навчально-методичної роботи (З.Л. Гейхман)

Схвалено Методичною радою Університетського коледжу
Київського університету імені Бориса Грінченка

Протокол № 1 від «31» серпня 2015 року

Голова (М.В. Братко)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 0102 «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» (шифр і назва)	Нормативна
Модулів – 3	Спеціальність (професійне спрямування): <u>5.01020101 Фізичне виховання</u>	Рік підготовки: 2-й
Змістових модулів – 3		Семестр: 3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання : у відповідності до пункту 9		
Загальна кількість годин – 108		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 60 самостійної роботи студента – 48	Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст	Лекції : 22 год.
		Практичні: 8 год.
		Семінарські заняття: 12 год.
		Модульна контрольна робота: 6 год.
		Самостійна робота: 48 год.
		Індивідуальні завдання: 12 год.
		Вид контролю: іспит

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Анатомія людини є однією з основних нормативних медико-біологічних дисциплін. Вона є теоретико-методологічним підґрунтям для багатьох інших дисциплін, які вивчають студенти – загальну та вікову фізіологію тощо. Важко переоцінити її значення для розуміння та наукового обґрунтування морфологічних змін організму людини, які відбуваються в процесі адаптації до систематичних фізичних навантажень. Брак знань тренера, викладача фізичної культури чи інструктора з фітнесу щодо особливостей будови органів і систем людини може спричинити негативні наслідки для здоров'я спортсмена, фізкультурника чи учня під час навчально-тренувального процесу

Анатомія – нормативна навчальна дисципліна, яка вивчається з **метою** забезпечення підготовки фахівця з фізичного виховання знаннями будови тіла людини, функціональних та фізіологічних систем, що його складають, встановлення взаємозв'язку будови органів з виконуваними функціями, формування поняття про взаємозалежність і єдність структури і функції органів людини, їхньої мінливості в процесі філогенезу й онтогенезу.

Завдання курсу:

1. Засвоїти завдання анатомії, анатомічну термінологію;
2. Вивчити анатомічну будову формуючих, регулюючих, репродуктивної системи, органів чуття, покривів організму і так далі;
3. Навчити студентів графічно зображати будову органів та анатомічно-функціонального взаємозв'язку між ними;
4. Розкрити особливості філогенезу та онтогенезу систем організму людини.

У студентів мають бути сформовані такі предметні компетентності:

- ✓ знання анатомічної будови організму людини, ;
- ✓ знання структурних особливостей систем організму людини;
- ✓ розуміння необхідності дотримання правил особистої гігієни;
- ✓ знання основ профілактики різних захворювань;
- ✓ мотивація здорового способу життя;
- ✓ рівень засвоєння навичок здорового способу життя;

- ✓ уміння протистояти шкідливим впливам соціального середовища;
- ✓ прагнення до фізичного вдосконалення; самостійне складання та дотримання режиму дня;
- ✓ чітке усвідомлення необхідності фізичної культури як засобу здоров'я, відсутність шкідливих звичок.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни «Анатомія», становить 108 год., із них 22 год. – лекції, 12 год. – семінарські, 8 год. практичні заняття, 12 год. – індивідуальна робота, 48 год. – самостійна робота, 6 год. – модульний контроль.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Анатомія» завершується складанням іспиту.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль I. Остеміологія, андросиндесмологія та міологія.

Тема 1. Вступ до дисципліни «анатомія».

Тема 2. Будова тіла людини. Остеологія (вчення про кістки).

Тема 3. Андросиндесмологія (вчення про з'єднання кісток).

Тема 4. Міологія (вчення про м'язи).

Змістовний модуль II. Спланхнологія (вчення про внутрішні органи).

Тема 5. Загальний огляд внутрішніх органів, поділ на системи. Топографія внутрішніх органів.

Тема 6. Травна система. Будова органів травлення.

Тема 7. Анатомія дихальної системи та її вікові особливості. Газообмін у легенях і тканинах.

Тема 8. Система органів сечовиділення і репродуктивна система. Органи внутрішньої секреції.

Змістовий модуль III. Обмін речовин та терморегуляція.

Тема 9. Будова кровоносної системи. Велике та мале кола кровообігу.

Тема 10. Лімфатична система та органи кровотворення.

Тема 11. Будова центральної нервової системи. Будова головного мозку.

Тема 12. Периферична нервова система. Автономна нервова система

4. Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	денна форма						
	усього	у тому числі					
		лекції	практичні	семінари	інд	с.р.	ПМК
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовний модуль I. Остеоміологія, антросиндесмологія та міологія.							
Тема 1. Вступ до дисципліни «анатомія»	6	2				4	
Тема 2. Будова тіла людини. Остеологія (вчення про кістки)	8	2	2			4	
Тема 3. Антросиндесмологія (вчення про з'єднання кісток)	10	2		2	2	4	
Тема 4. Міологія (вчення про м'язи)	12	2		2	2	4	2
Разом	36	8	2	4	4	16	2
Змістовний модуль II. Спланхнологія (вчення про внутрішні органи).							
Тема 5. Загальний огляд внутрішніх органів, поділ на системи. Топографія внутрішніх органів	5	2				3	
Тема 6. Травна система. Будова органів травлення	7	2	2			3	
Тема 7. Анатомія дихальної системи та її вікові особливості. Газообмін у легенях і тканинах	7			2	2	3	
Тема 8. Система органів сечовиділення і репродуктивна система. Органи внутрішньої секреції	17	2	2	2	2	7	2
Разом	36	6	4	4	4	16	2
Змістовний модуль III. Ангіологія, кардіологія та неврологія.							
Тема 9. Будова кровоносної системи. Велике та мале кола кровообігу	10	2		2	2	4	
Тема 10. Лімфатична система та органи кровотворення.	8	2			2	4	
Тема 11. Будова центральної нервової системи. Будова головного мозку	6	2				4	
Тема 12. Периферична нервова система. Автономна нервова система	12	2	2	2		4	2
Разом	36	8	2	4	4	16	2
Усього:	108	22	8	12	12	48	6

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Практична робота 1. Будова тіла людини. Osteomiologia (вчення про кістки)	2
2	Практична робота 2. Будова органів травлення	2
3	Практична робота 3. Органи внутрішньої секреції	2
4	Практична робота 4. Периферична нервова система. Автономна нервова система	2
	Разом	8

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Семінар 1. Антросиндесмологія (вчення про з'єднання кісток)	2
2	Семінар 2. Будова та форма м'язів	2
3	Семінар 3. Анатомія дихальної системи та її вікові особливості. Газообмін у легенях і тканинах.	2
4	Семінар 4. Анатомія системи органів розмноження, її вікові особливості	2
5.	Семінар 5. Вікові, морфологічні та функціональні особливості діяльності серцево-судинної системи	2
6.	Семінар 6. Естезіологія (органи чуття, аналізатори)	2
	Разом	12

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
1	Вступ до дисципліни «анатомія»	4	5
2	Будова тіла людини. Osteологія (вчення про кістки)	4	5
3	Антросиндесмологія (вчення про з'єднання кісток)	4	5
4	Міологія (вчення про м'язи)	4	5
5	Загальний огляд внутрішніх органів, поділ на системи. Топографія внутрішніх органів	3	5
6	Травна система. Будова органів травлення	3	5
7	Анатомія дихальної системи та її вікові особливості. Газообмін у легенях і тканинах	3	5
8	Система органів сечовиділення і репродуктивна система. Органи внутрішньої секреції	7	5
9	Будова кровоносної системи. Велике та мале кола кровообігу	4	5
10	Лімфатична система та органи кровотворення	4	5
11	Будова центральної нервової системи. Будова головного мозку	4	5
12	Периферична нервова система. Автономна нервова система	4	5
Разом		48	60

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ “Анатомія” для спец. «Фізичне виховання».

Разом становить 108 годин /3 кредити ECTS., із них 22 години – лекції, 12 годин – семінарські заняття, 8 годин – практичні заняття, 12 годин – індивідуальна робота, 48 години – самостійна робота, 6 годин – модульний контроль.

Мо дулі	Наз ва моду ля	Кількість балів за модуль	Дати	Теми лекцій	Теми семінарських занять	Теми практичних робіт	Самостій- на робо- та	тестуванн я	Види поточ- ного контролю
Змістовний модуль І	Остеоміологія, антропіндесмологія та міологія.	82 балів		Вступ до дисципліни «анатомія людини»			20 балів	10 балів	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)
				Будова тіла людини. Остеологія (вчення про кістки)					
						Будова тіла людини. Остеологія (вчення про кістки)			
					Антропіндесмологія (вчення про з'єднання кісток)				
				Кістки, їх хімічний склад, будова, функції. Типи з'єднань кісток					
				Міологія (вчення про м'язи)					
					Будова та форма м'язів				

Змістовий модуль II				Спланхнологія (вчення про внутрішні органи).			
92 балів				25 балів			
	Загальний огляд внутрішніх органів, поділ на системи. Топографія внутрішніх органів						
	Травна система						
					Будова органів травлення		
			Анатомія дихальної системи та її вікові особливості. Газообмін у легенях і тканинах				
	Система органів сечовиділення і репродуктивна система						
			Анатомія системи органів розмноження, її вікові особливості				
					Органи внутрішньої секреції		
10 балів				Модульна контрольна робота 2 (25 балів)			

Змістовий модуль III		Ангіологія, кардіологія та неврологія.		92 бали		20 балів		10 балів		Модульна контрольна робота 3 (25 балів)	
			Будова кровоносної системи. Велике та мале коло кровообігу								
			Лімфатична система та органи кровотворення.								
				Вікові, морфологічні та функціо- нальні особливості діяльності серцево-судинної системи							
			Будова центральної нервової системи. Будова головного мозку.								
			Будова периферичної нервової системи .								
							Периферична нервова система. Автономна нервова система				
				Естезіологія (органи чуття, аналізатори)							

9. Методи навчання

- пояснювально-ілюстративний метод.
- репродуктивний метод.
- метод проблемного викладу.
- частково-пошуковий.

10. Методи контролю

- **методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; реферат.
- **комп'ютерного контролю:** тестові програми.
- **методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.
- **іспит.**

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота			Всього балів	іспит
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	266	40
82	92	92		

Коефіцієнт – 4,43

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
75 – 81	C		
69 – 74	D	задовільно	
60 – 69	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Опорні конспекти лекцій.
2. Навчальні підручники та посібники.
3. Робоча навчальна програма.
4. Збірка тестових і контрольних завдань для модульного оцінювання навчальних досягнень студентів.
5. Засоби підсумкового контролю.

12. Очікувані результати

Фахівці з фізичного виховання повинні розуміти:

- предмет та завдання анатомії, анатомічної термінології; осі та площини тіла, конституції людини;
- анатомічну будову формуючих, регулюючих, репродуктивну системи, органів чуття, покривів організму;
- особливості філогенезу та онтогенезу систем організму людини;
- основи біомеханіки систем органів людини.

Фахівці з фізичного виховання повинні використовувати набуті знання, уміння та навички в практичній діяльності та повсякденному житті:

- розпізнавати та розрізняти складові частини органів та систем організму людини;
- розуміти взаємозв'язки анатомічної будови та відповідних функцій органів та систем в організмі людини;
- графічно зображати будови органів та анатомічно-функціонального взаємозв'язку між ними;
- розуміти основи надання першої домедичної допомоги у разі загрозливих для життя станів, нещасних випадків та травм;
- визначати основні чинники формування здорового способу життя;

13. Рекомендована література

Основна

1. Антонік В. І., Антонік І. П., Андріанов В. Є. Анатомія, фізіологія дітей з основами гігієни та фізичної культури. Навч. посібник/ В.І. Антонік, І.П. Антонік, В.Є. Андріанов.- К.: ВД «Професіонал», Центр учбової літератури, 2009. – 336 с.
2. Маруненко І.М., Неведомська Є.О., Бобрицька В.І. Анатомія і вікова фізіологія з основами шкільної гігієни: Курс лекцій для студ. небіол. спец. вищ. пед. навч. закл. - К.: Професіонал, 2003.- 480 с.
3. Тарасюк В.С. Ріст та розвиток людини: Підручник / В.С. Тарасюк, Н.В. Титаренко, І.Ю. Андрієвський та ін.; За ред. В.С. Тарасюка, І.Ю. Андрієвського.-К.: Медицина, 2008.-400 с.
4. Сидоренко П.І. Анатомія та фізіологія людини: Підручник / П.І. Сидоренко, Г.О. Бондаренко, С.О. Куц.-2-е вид., випр. К.: Медицина, 2009.-248 с.

Додаткова

1. Апанасенко Г.Л., Попова Л.А. Медицинская валеология. / Г.Л. Апанасенко, Л.А. Попова - К.: Здоров'я, 1998. - 248 с.
2. Булич Е. Г., Муравов І. В. Валеология. Теоретичні основи валеології: Навч. посібник. / Е. Г. Булич, І. В. Муравов – К.: ІЗМН, 1997. - 224 с.
3. Валеологічна освіта та виховання: сучасні підходи, доступність і шляхи їх розвитку в Україні. Збірн. науково-практичних статей / За заг. ред. В.М. Оржеховської. - К.: Магістр - S, 1999. - 120 с.
4. Валеология. Навч. посібник: в 2- ч. /За ред. В. І. Бобрицької. – Полтава, 2000. – 306 с.
5. Грушко В.С. Основи здорового способу життя. Навч. посібн. з курсу "Валеология". - Тернопіль: СМП "Астон, 1999. - 368 с.
6. Ермолаев Ю.А. Возрастная физиология. - М.: Высш. шк., 1985. - 384 с.
7. Маркосян А.А. Физиология. – М.: Медицина, 1975. – 351 с.
8. Петришина О.Л., Попова К.П. Анатомія, фізіологія і гігієна дітей молодшого шкільного віку. - К.: Вища школа, 1982. – 192 с.
9. Хрипкова А.Г., Антропова М.В. Возрастная физиология и школьная гигиена. - М.: Просвещение, 1990. – 319 с.
10. Харрисон Д., Уайнер Д., Теннер Д. и др. Биология человека. - М.: Мир, 1979. – 611 с.

Інформаційні ресурси

1. Аносов В.Х., Хоматов Н.Г., Сидоряк В.Г. Вікова фізіологія з основами шкільної гігієни: [Електронний ресурс] – Режим доступу: lib.mdpu.org.ua/.../anosov_vkh_khomatov_ng_sidorjak_vkova_fzologja_z_osnovami_shklno_ggni.html.
2. Антонік В. І., Антонік І. П., Андріанов В. Є. Анатомія, фізіологія дітей з основами гігієни та фізичної культури: [Електронний ресурс] – Режим доступу: chtyvo.org.ua/.../Anatomiia_fiziologhiia_ditei_z_osnovamy_hihiieny_ta_fizychnoi_kultury.pdf